

О. Лятошинський

МАЗУРКА

Шостий зошит видавничої серії «Музична скарбниця Волині» містить ноти «Мазурки» (друкується вперше) Олександра Лятошинського, а також основні дані його біографії.

Видання розраховане на музикантів-виконавців і науковців. Може бути використане як навчальний матеріал для студентів-музикознавців, істориків, культурологів, філологів.

Szósty zeszyt serii wydawniczej «Muzyczny Skarbiec Wołynia» zawiera nuty «Mazurka» (pierwsza publikacja) Aleksandra Łatożyńskiego oraz podstawowe dane jego życiorysu.

Publikacja jest kierowana do muzyków wykonawców oraz naukowców. Może być wykorzystywana jako materiał dydaktyczny dla studentów muzykologów, historyków, kulturologów, filologów.

Житомирська обласна Спілка поляків України

Видавнича серія
«Музична скарбниця Волині»
Зошит шостий

Житомир, 2017

Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie

Seria wydawnicza
«Muzyczny Skarbiec Wołynia»
Zeszyt szósty

Żytomierz, 2017

Ed.: © 2017 by Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie, Żytomierz, Ukraina. All rights reserved.

В експозиції Музею Бориса Лятошинського в Житомирі представлена копія фотографії, на якій майбутній композитор стоїть поруч зі своїм дядьком Олександром Леонтійовичем Лятошинським, морським офіцером. Саме ця фотографія дала поштовх дослідженню життєвого шляху людини, про яку до цих пір майже нічого не було відомо. Проте, приналежність до кола спілкування видатного українського композитора Бориса Миколайовича Лятошинського змушує дослідника уважніше придивитися до всіх, хто причетний до його виховання в дитинстві. Саме тому ми почали дослідження біографії Олександра Леонтійовича Лятошинського, морського офіцера, вченого, громадського діяча. «Інтриги» пошукам додала «Мазурка» – твір, написаний музикантом-аматором, в якому однак відчувалася добра музична освіта. Про що ж розповіли документи, архівні матеріали та історичні дослідження?

Олександр Леонтійович Лятошинський народився 4 лютого 1865 року в Ковелі, повітовому місті Волинської губернії Російської імперії в родині міського лікаря Леонтія Леоновича Лятошинського та Олександри Федорівни Лятошинської (уродженої Корицької). Його хрестили за православним обрядом в Соборній церкві 24 лютого того ж року.

У 1869 році родина Лятошинських переїхала до Житомира. Архівні документи свідчать, що 20 серпня 1874 року Олександр був зарахований до підготовчого класу Житомирської чоловічої гімназії. В 1880 закінчив Житомирську прогімназію.

У 1882 році Олександр Леонтійович Лятошинський вступає до підготовчого класу Морського училища (Санкт-Петербург), по закінченні якого, в 1886 році, дістає призначення на Балтійський флот. Згодом його переводять на Чорноморський флот. Під час Севастопольського повстання 1905 року він завідував навчанням матросів. В непростих обставинах О. Л. Лятошинський проявив себе як сміливий та врівноважений офіцер, який вмів брати на себе відповідальність та знаходити компроміси. За час служби у складі Російського імператорського флоту О. Л. Лятошинський був нагороджений багатьма орденами та медалями.

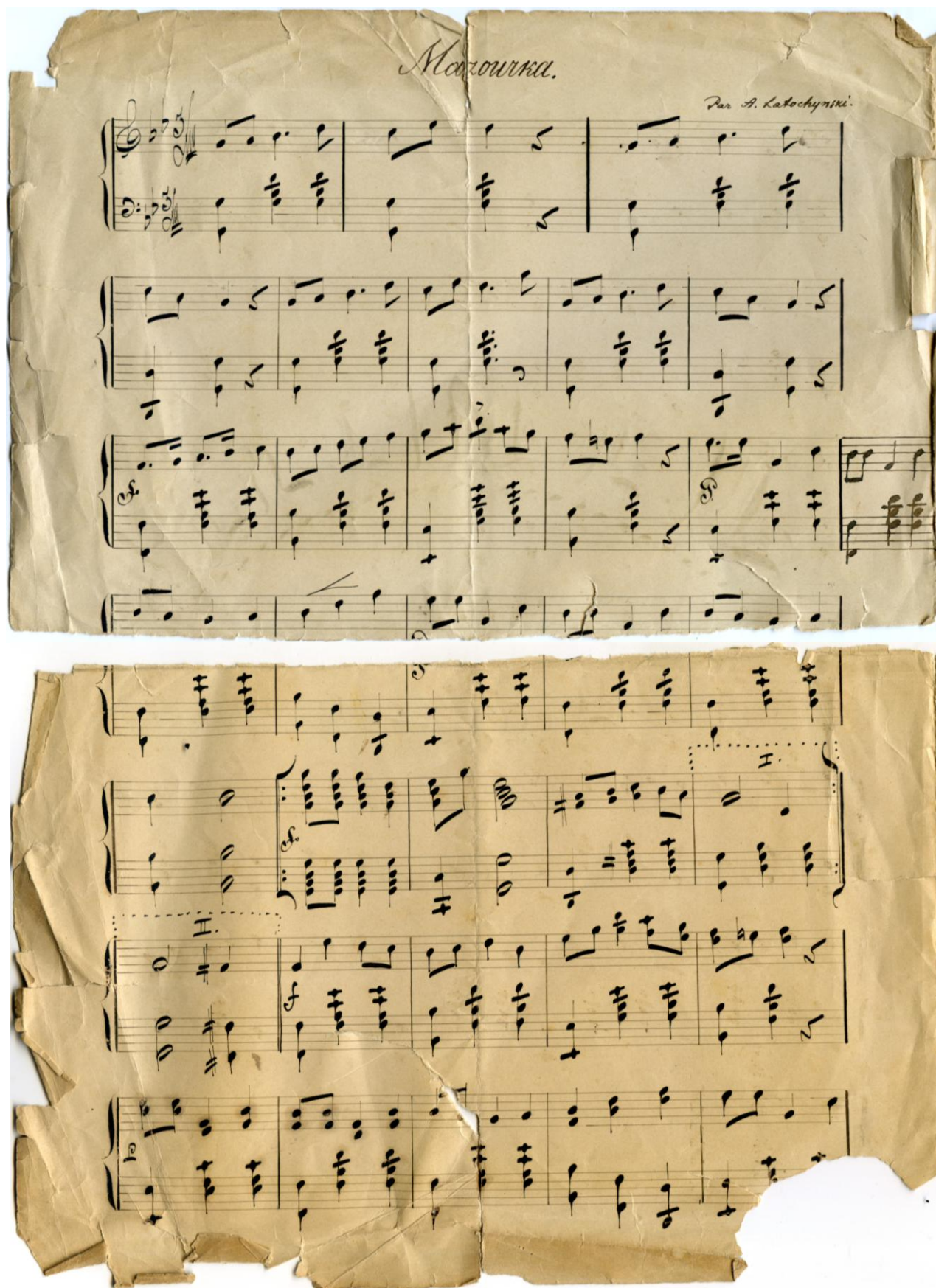
17 липня 1918 року О. Л. Лятошинський наказом Офіційного представника Морського міністерства Української Держави в Севастополі контр-адмірала В. Клочковського зарахований до резерву Морського відомства Української держави в чині флоту генерал-майор.

У 20–30-х роках О. Л. Лятошинський живе в Естонії, є членом Каси взаємодопомоги моряків (м. Ревель). В 1937 році написав та видав історико-політологічне дослідження «Аристоандрия, как средство выхода из нынешнего тупика: проект основ мировой конституции». В цій праці він постає як вчений, що прекрасно володіє темою як в історичному, так і в політологічному аспектах. Як інтелігент, він непохитно вірить у силу розуму і просвітництва; як військовий, – розуміє загрозу нової світової війни.

Останній період життя О. Л. Лятошинського поки залишається для нас невідомим. За даними С. В. Волкова, він помер в польському місті Гдиня в 1951 році. Документальні підтвердження (або спростування) могли б надати польські вчені, на співпрацю з якими ми щиро сподіваємося.

Тепер про музичні уподобання О. Л. Лятошинського та про публікацію його «Мазурки» у виданні «Музична скарбниця Волині». Цей учнівський твір не являє собою видатного художнього явища. І все ж, він є культурною пам'яткою своєї доби, адже репрезентує рівень музичної освіти, яку давали дітям з інтелігентних сімей, навіть не дуже заможних. На нотному рукописі немає дати створення. Можна припустити, що це були роки його гімназичного навчання. Маємо свідоцтва добре поставленого навчання музики в гімназії. На уроках співів гімназістам викладалася, судячи із записів в класних журналах, теорія музики, навіть з елементами музичної форми. У поєднання із заняттями на музичному інструменті це давало гарні результати – розвинене музичне мислення та здатність до творчості. В соціальних трагедіях ХХ століття дивом вціліла учнівська робота – «краплинка», яка віддзеркалила педагогічний ідеал інтелігенції ХІХ століття.

Вчена рада музею Бориса Лятошинського в Житомирі висловлює щирі подяку всім, хто надав допомогу в непростій справі відтворення біографії О. Л. Лятошинського та підготовці рукопису до друку, а саме: другу Музею Миколі Олександровичу Пугачу; хранительці меморіального кабінету Бориса Миколайовича Лятошинського в Києві Тетяні Василівні Гомон за надання рукопису твору; співробітникам Державного архіву Житомирської області за допомогу в роботі з архівними матеріалами, а також завідувачці відділу дігитального центру Національної бібліотеки Естонії Сігне Тиніссон та відповідальному секретареві Міжнародного музичного товариства імені І. Я. Падеревського Ельвірі Гілевич (Польща).

Перша сторінка рукопису «Мазурки» Олександра Леонтійовича Лятошинського

Мазурка

Музыка: О. Лятошинский

30

System 1 (Measures 30-35): Treble and bass staves. Treble clef, key signature of two flats (B-flat, E-flat). Measure 30 starts with a piano (*p*) dynamic. The music consists of chords and eighth-note patterns in the treble, and sustained chords in the bass.

36

System 2 (Measures 36-41): Treble and bass staves. Treble clef, key signature of two flats. Measure 36 starts with a piano (*p*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and sustained chords in the bass.

42

System 3 (Measures 42-47): Treble and bass staves. Treble clef, key signature of two flats. Measure 42 starts with a piano (*p*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and sustained chords in the bass.

48

System 4 (Measures 48-53): Treble and bass staves. Treble clef, key signature of two flats. Measure 48 starts with a piano (*p*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and sustained chords in the bass.

54

System 5 (Measures 54-59): Treble and bass staves. Treble clef, key signature of two flats. Measure 54 starts with a forte (*f*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and sustained chords in the bass.

60

System 6 (Measures 60-65): Treble and bass staves. Treble clef, key signature of two flats. Measure 60 starts with a forte (*f*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and sustained chords in the bass.

W ekspozycji Muzeum Borysa Latoszyńskiego w Żytomierzu przedstawiono kopię fotografii, na której przyszły kompozytor stoi obok swego stryja Aleksandra Latoszyńskiego, oficera marynarki wojennej. Zdjęcie to właśnie posłużyło bodźcem do badań życiowej drogi człowieka, o którym dotychczas prawie nic nie było wiadomo. Jednak przynależność do kręgu rodzinnego wybitnego ukraińskiego kompozytora Borysa Latoszyńskiego zmusza badacza uważnie przyjrzeć się wszystkim, kto mógłby mieć wpływ na kształtowanie jego osobowości w dzieciństwie. Toteż przystąpiliśmy do penetracji życiorysu Aleksandra Latoszyńskiego, morskogo oficera, uczonego, społecznika. «Intrygi» poszukiwaniom dodał «Mazur» – utwór skomponowany przez muzyka amatora, w którym jednak odczuwała się dobra edukacja muzyczna. O czym więc opowiedziały dokumenty, archiwalia i badania historyczne?

Aleksander Latoszyński urodził się 4 lutego 1865 roku w Kowlu, powiatowym mieście Wołyńskiej guberni imperium rosyjskiego w rodzinie miejskiego lekarza Leona Latoszyńskiego i jego żony Aleksandry urodzonej Koryckiej. Dziecko ochrzczono według obrządku wschodniego w Sobornej cerkwi 24 lutego tegoż roku.

W 1869 roku rodzina Latoszyńskich przeprowadziła się do Żytomierza. 20 sierpnia 1874 roku Aleksander został zapisany do przygotowawczej klasy Żytomierskiego męskiego gimnazjum. W 1880 ukończył Żytomierskie progimnazjum.

W 1882 roku Aleksander Latoszyński wstępuje do przygotowawczej klasy Szkoły Morskiej (Sankt Petersburg), po ukończeniu której zostaje skierowany do służby w Bałtyckiej flocie. Z czasem przerzucono go do Sewastopolskiej floty. Podczas Sewastopolskiego powstania 1905 roku kierował nauczaniem marynarzy. W trudnych okolicznościach Aleksander Latoszyński wykazał się jako śmiały i zrównoważony oficer, który umiał brać na siebie odpowiedzialność i znajdować kompromisy. Podczas służby w składzie Rosyjskiej cesarskiej floty Aleksander Latoszyński został odznaczony wieloma orderami i medalami.

17 lipca 1918 roku Aleksander Latoszyński rozkazem oficjalnego przedstawiciela morskogo ministerstwa Państwa Ukraińskiego w Sewastopolu kontr-admirała W. Kłoczowskiego przeniesiony do rezerwy morskogo resortu Państwa Ukraińskiego w stopniu floty generał-major.

W 20–30-ych latach Aleksander Latoszyński mieszka w Estonii, jest członkiem Kasy Pomocy Wzajemnej Marynarzy (m. Rewel, obecnie Tallin).

W 1937 roku napisał i wydał po rosyjsku historyczną i socjologiczną pracę «Aristoandrija, jako środek wyjścia ze współczesnego ślepego zaułka: projekt podstaw konstytucji światowej». W tej pracy jawi się jako uczony doskonale władający tematem zarówno w historycznym i politologicznym aspektach. Jako inteligent, niewzruszenie wierzy w siłę rozumu i oświecenia; jako wojskowy, widzi zagrożenie nowej wojny światowej.

Ostatni okres życia Aleksandra Latoszyńskiego tymczasem pozostaje dla nas nieznany. Według danych S. W. Wołkowa, zmarł on w polskiej Gdyni w 1951 roku. Dokumentalne potwierdzenie (lub sprostowanie) mogliby nadać polscy uczeni, z którymi na współpracę bardzo liczymy.

Teraz o muzycznych upodobaniach Aleksandra Latoszyńskiego i o publikacji jego «Mazura» w serii «Muzyczny Skarbiec Wołynia». Ten uczniowski utwór nie stanowi wybitnego artystycznego zjawiska. Jest jednak kulturalną pamiątką swej epoki, przecież reprezentuje poziom wykształcenia muzycznego, które dawano dzieciom z inteligenckich rodzin, nawet niezbyt zamożnych. Na nutowym rękopisie brakuje daty stworzenia. Można przypuścić, że to były lata gimnazjalne. Mamy świadectwa wysokiego poziomu nauczania muzyki w gimnazjum. Na lekcjach śpiewów gimnazjalistom wykładano, sądząc z zapisów w klasowych dziennikach, teorię muzyki, nawet z elementami formy muzycznej. W pojednaniu z zajęciami na instrumencie muzycznym to dawało piękne wyniki – rozwinięte muzyczne myślenie i zdolność do twórczości. W ludzkich tragediach XX stulecia cudem ocalała uczniowska praca – «kropelka», która odzwierciedliła pedagogiczny ideał inteligencji XIX stulecia.

Uczona rada muzeum Borysa Latoszyńskiego w Żytomierzu wyraża podziękowanie wszystkim, kto dopomógł w trudnej sprawie odtworzenia biografii Aleksandra Latoszyńskiego i przygotowaniu rękopisu do druku, a mianowicie: przyjacielowi Muzeum Mykole Ołeksandrowiczowi Puchaczowi; strażnicze pamiątkowego gabinetu Borysa Latoszyńskiego w Kijowie Tetianie Gomon za nadanie rękopisu utworu; współpracownikom Państwowego Archiwum Żytomierskiego Obwodu za pomoc w pracy z archiwaliami, a także kierownicze działu centrum digitalizacji Narodowej Biblioteki Estonii Signe Tynisson oraz pani sekretarz Międzynarodowego Towarzystwa Muzyki Polskiej im. I. J. Paderewskiego Elwirze Gilewicz (Polska).

1878 рік. Житомир. Сім'я Лятошинських.
Олександр Леонтійович Лятошинський стоїть по центру, поклавши руку на спинку крісла

1900 (?) рік. Севастополь.
Зліва направо: Борис Миколайович Лятошинський, Олександр Леонтійович Лятошинський,
Володимир Варламович Міяковський, Ніна Миколаївна Лятошинська

Редактор серії	Ельвіра Гілевич
Redaktor serii	Elwira Gilewicz
Музичний редактор серії	Ірина Копоть
Muzyczny redaktor serii	Irena Koróć
Технічний редактор	Володимир Остринський
Techniczny redaktor	Włodzimierz Ostryński
Макет і дизайн	Тетяна Безверха
Makieta i designe	Tatiana Bezwercha

Видавець
Житомирська обласна Спілка поляків України
Wydawca
Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie

Формат 60×84/8. Ум. друк. арк. 0,93.
Тираж 300 прим. Зам. № 3, 2017 р.

Друк ФОП Євенок О. О.
ДК № 3544 від 05.08.2009 р.
м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17-А
тел: (0412) 42-21-06

